

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Плужник К. В.

*магістр факультету іноземних мов,
кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури*
Науковий керівник: Сольська Т. М.
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології,
перекладу та зарубіжної літератури*
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна

На сьогоднішній день художній переклад вважається одним із найскладніших видів у перекладацькій галузі. Це зумовлено стрімким розвитком міжкультурної взаємодії, що полягає в обміні думками між різними народами та культурами. Актуальність теми обумовлена необхідністю дотримання адекватності перекладу літературних творів та досягнення еквівалентності тексту перекладу з використанням лексичних трансформацій.

Український дослідник І.В. Корунець визначає «перекладацькі трансформації як зміни у структурній формі мовних одиниць, які відбуваються через несумісність засобів вираження мови перекладу, що робить неможливим перенесення в неї певних одиниць мови оригіналу, або мають за мету притримуватися до стилю уривка мови оригіналу і зберегти виразність смислових одиниць мови» [2, с. 361]. За словами Ю. Мюллер, причинами лексико-семантичних трансформацій, є «розбіжності в семантиці або стилістичних характеристиках лексичних одиниць, необхідність синтаксичної перебудови пропозиції, відмінності у сполучуваності слів, керуванні та валентності дієслів, розбіжності екстралінгвальних знань реципієнтів оригіналу та перекладу, неузуальність дослівного перекладу або семантична надмірність оригіналу» [3, с. 156].

Метою дослідження є аналіз лексичних трансформацій при перекладі художнього твору, на матеріалі роману Ліян Моріарті «Nine Perfect Strangers» та перекладу українською мовою Тетяни Ткалюк.

До найтиповіших видів лексичних трансформацій відносять генералізацію, конкретизацію, додавання та вилучення.

1. **Генералізація** – це лексична трансформація, коли слово із вузким значенням, що перекладається, замінюється в перекладі на слово із ширшим значенням [1, с. 85].

She was a very tall woman, Yao realised; much taller than him. At least six feet and a dead weight [5, p. 12]. – Вона була дуже висока жінка, зрозумів Яо – значно вища за нього. Щонайменше метр вісімдесят, а ще вага [4, с. 9].

Під час перекладу вираз *six feet*, який дослівно можна було б перекласти як «шість футів», було застосовано трансформацію генералізації, замінюючи специфічне значення англійського терміну на більш загальне значення «метр вісімдесят» українською мовою.

2. **Конкретизація** – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) із широким значенням в оригіналі замінюється на слово (термін) із вузким значенням в перекладі [1, с. 85].

She'd been throwing back cold and flu tablets to try to clear her nose and the pseudoephedrine was making her heart race, as if something wonderful or terrible was about to happen. It reminded her of the feeling of walking down the aisle on both her wedding days [5, p. 18]. – Вона списувала все на ліки від застуди і від нежитю, це через псевдоефедрин її серце стукотіло так, ніби от-от мало статися щось чудове або щось жахливе. Схоже було, коли вона йшла церковним проходом до вітваря обидва рази, як виходила заміж [4, с. 17].

Трансформація конкретизації була застосована під час перекладу англійського виразу *walking down the aisle*, що стосується будь-якого проходу в контексті весільної церемонії. Заміна широкого за значенням *йдучи проходом*, яке є дослівним перекладом в оригіналі свідчить про те, що в українському перекладі стосується саме таїнства вінчання, а вже потім шлях до вітваря.

3. Трансформація **додавання** передбачає застосування в перекладі додаткових лексичних одиниць для розкриття прихованого (імпліцитного) значення одиниць тексту-оригіналу [1, с. 85].

She had felt blindsided [5, p. 210]. – Вона почувалася так, ніби зазнала несподіваного підступного удару [4, с. 290].

При перекладі на українську мову, перекладач додав уточнення та передав вираз у формі дієслова «зазнала несподіваного підступного удару».

4. Трансформація **вилучення** є операцією протилежною додаванню. Воно полягає у відмові передавати семантично надлишкові елементи, значення яких можна легко встановити з контексту [1, с. 86].

She cheerfully lied her way through it [5, p. 16]. – Вона безтурботно брехала [4, с. 15].

При перекладі даного речення було опущено частину виразу «*her way through it*», що не несе важливого смислового навантаження. У разі

дослівного перекладу «*через це*» виглядає надлишково та недоречно в українському перекладі даного фрагмента.

Ми розглянули основні способи досягнення адекватності перекладу. Підсумовуючи проведений аналіз художнього тексту, зазначимо, що застосовувалися перекладацькі трансформації різного типу. Результати даного дослідження свідчать про те, що для досягнення точності перекладу з однієї мови на іншу, потрібно підбирати відповідники лексичних одиниць англійської мови за допомогою перекладацьких трансформацій.

Література:

1. Клименко І. М., Зоренко І.С. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2012. Вип. 8. С. 84–90.
2. Корунець, І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : «Нова Книга». 2003. С. 360.
3. Мюллер Ю. Е. Лексико-семантичні трансформації у художньому перекладі. 2014. № 22. С. 156–161.
4. Моріарті Л. Дев'ять незнайомих / переклад з англ.: Тетяна Ткалюк. Видавнича група КМ – БУКС, 2023. С. 560.
5. Moriarty Liane *Nine Perfect Strangers*. 2023. P. 464.